אַ מעשה — די יידישע וועלט, 1913
19-46

דער נסתר

געדאַכט

ערשטער באַנד

1/21311

בערלין, 1922

די בילדער געצייכנט פון י. טשײַקאָוו.

דער נזיר און דאס ציגעלע.

Alle Rechte, insbesondere der Uebersetzung,
vorbehalten.

Copyright by the „Jewish Literature Publishing Co.
Ltd. (Jüdischer Literarischer Verlag, G. m. b. H.)“
Berlin, 1922.

[134]

ס׳איז אַ ליכטיגע און פֿראָסטיגע ווינטער־נאַכט געווען׳ לבנה און שטערן אין הימל׳ שניי׳ געבעטער שניי אין פֿעלדער׳ און פֿון וועגן קיין קלאַנג: — קיין פֿערד און שליטן׳ קיין גלאָק אויף שליאַכן׳ נאָר פֿעלד און רוה׳ רוה און שניי אויף ווייטן׳

זענען אין אַ רעדל פֿון שטרוי געמאַכט׳ מיט אַ ליכטל אין דער מיט׳ „יענע לייט” געזעסן׳ דאָס זענען חוזק׳ לץ און נישט־גוטער געווען׳ געזעסן׳ אויף די פֿיס געבויגן׳ די דאַרע גופֿים פֿון קעלט געניאָרעט׳ אויף עפּעס געוואַרט און אַרויסגעקוקט און דערווייל׳ אָהן אַרבעט׳ געקוקט און געשוויגן׳ מיט אַ־מאָל רופֿט זיך חוזק אָן און זאָגט:

— שדים׳ הערט: לבנה קוקט׳ לבנה שטערט׳ און שניי איז ווייט׳ און קיינער רייט׳ און שד אָהן אַרבעט... פֿון מענש קיין שפּורן — נישט געגאַנגען׳ נישט געפֿאָרן׳ קיין גלאָק צו הערן׳ מען דאַרף באַקלערן — בין איך חוזק נישט׳ אויב איך טראַכט עפּעס נישט צו...

— עפּעס צו... — זאָגט לץ׳

— אַוודאי׳ העלפֿט נישט־גוטער׳ נו?

און חוזק וואַרט אַ ווײַלע׳ נאָר באַלד דערנאָך טוט ער זיך מיט אַמאָל פֿון אָרט אַ הויב׳ אויף די פֿיס אַ שטעל׳ מיטן פּנים צו פֿעלד געקערט׳ אַ טראַכט׳ און באַלד פֿון רעדל אַרויס׳ און — טאַך און טאַך: פֿעלד און פֿיס׳ פֿיס און פֿעלד און אין ווייטן האָריזאָנט פֿאַרשוואונדן׳

גראַמען

perfect stasis:

כּלומרשט פּאַסיוו

petty demons: khoyzek, lets, nisht-guter

dug-in ; אײַנגעגראָבן
bored. געלאַנגווײַלט

פֿאַר זיי איז ד. כ. אַן עפּיזאָד [illegible]
שפּרונג

liminal space

שטיל. אַ פּאָר מינוט גייט אַוועק, אַ פּאָר מינוט נישטאָ…

און חוזק האָט זיך ווידער אויפֿן האָריזאָנט באַוויזן, און אַהער, אַהער און גיך און גיך און שוין נישט אַליין, שוין נישט צו פֿוס: — חוזק האָט אויף אַ צאַפּ געריטן, מיט אַלע פֿיר אויפֿן צאַפּ געלעגן, מיט די פֿיס אַרום בויך און מיט די הענט ביי זיין באָרד זיך געהאַלטן. אַזוי געלאָפֿן, זיך געטראָגן און גיך און מיט אימפּעט צום רעדל צו. און חוזק איז פֿון צאַפּ אַראָפּגעגאַנגען, אים פֿאַרן האָרן אָנגענומען, אין רעדל אַריינגעפֿירט, זיך אַנידערגעזעצט, אים דערווייל געגלעט, אָפּגעאָטעמט און אַזוי געזאָגט: „צאַפּ, צאַפּ, ציגן־באָק, הערסט דו נישט פֿון ווייט אַ גלאָק? ווייסט דו נישט, ווי ווייט ס׳וואוינט אונזער אַלטע, וואָס געקרוינט, וואָס צו שאַפֿן, וואָס צו זאָגן האָט זיך ווייבער בעתן טראָגן, קימפּעטאָרנס אין די בעטן, יונגע קעצעלאַך צו גלעטן, און פֿון שלאָף די מאַמעס וועקן, מיט חלומות זיי צו שרעקן: חלום־וואַסער און געוויסער, חלום־פֿייער, חלום־שרפֿה, — אונזער אַלטע מכשפֿה?"…

האָט דער צאַפּ מיט קאָפּ אַ דריי געטאָן, מיט הערנער אין דרערד געקלאַפּט:

יאָ, ער ווייס:

— ווי מען וויל און ווען מען וויל, ווינטער־נאַכט, לבנה־שטיל, שנייען־ווייס און סטעפּעס־קלאָר — מכשפֿה פֿאַר די האָר גרייט איז ער צו ברענגען… האַרן שדים, אַייער גנאָד, לאָזט אַרויס מיך נאָר פֿון ראָד — כ׳האָב אַ וואָרט, איך האָב אַ שפּרוך, ציגן־באָק און צאַפּ־גערוך — ברענג איך זי׳נישט אויגן־בליק, צי פֿון טייך און צי פֿון בריק, ברענג איך זי נישט אַייך צו באַלד, צי פֿון פֿעלד און צי פֿון וואַלד, צי פֿון לאָך פֿון טויבן־שלאַק, — נעם אויף זיך דעם שדים־פּסק: — פֿאַר דער באָרד מיך הענגען…

אויסגעהערט האָבן שדים דעם ציגן־באָק, אַ ווײַלע זיך

he-goat must lead him to Old Witch

[135]

איבערגעקוקט, ווי זיך מיט די אויגן געישובט, און איבערטראַכטנדיג באַשלאָסן:

— דעם צאַפּ אַרויסלאָזן אום די מכשפֿה צו באַקומען…

האָט דער לץ דעם צאַפּ פֿאַרן האָרן אָנגענומען, אים פֿון רעדל אַרויסגעפֿירט: גיי…

— און איר — האָט זיך דער צאַפּ אויסגעדרייט און צום לץ געזאָגט — וואַרט.

און אומגעקערט האָט זיך דער לץ צו זייניגע, ווייטער זיך איינגעניאָרעט, די פֿיס אַיינגעבויגן, זיך אויפֿן ראַנד פֿון רעדל שטרוי געזעצט, און אינאיינעם מיט יענע שטיל און געדולדיג וואַרטן גענומען.

שטיל און ליכטיג האָט זיי לבנה איבער די קעפּ געלויכטן, העל און קלאָר אין רעדל אַריינגעשיינט און אין לויטערן און אין נאַכטיגן ווינטער־הימל צווישן שטערן געשוואומען; גאָלדענער לבנה־שטויב האָט זיך אין איר שווימען געשאָטן; אַרום איר איז אַ גרויסע און ווייסע ראָד געווען, און אויבער־שטערן און אונטער־שטערן האָבן זי אין וועג באַגלייט.

שטיל. לבנה־נאַכט און פֿעלד־ביינאַכט…

פּלוצלונג — און פֿון הינטער לבנה, פֿון איר היכער און ליכטיגער הויכקייט, האָט זיך די מכשפֿה אויף אַ לאַנגן בעזים רייטנדיג באַוויזן: — פֿון הויך אַראָפּ, פֿון הויך אַראָפּ און נעהענטער און נעהענטער און אין שדים־רעדל אויפֿן בעזים אַריין, אָפּגעאָטעמט, פֿון הימל, נאַכט און הויך געקומען, האָט זי זיך צו חוזקן געווענדט:

— חוזק, וואָס האָסטו מיך גערופֿן? און צו וואָס מיר מיין נאַכט און מיין פֿליהען געשטערט?…

און חוזק האָט איר געענטפֿערט:

— מכשפֿה גנעדיגע, ס׳איז אומעטיג, און שדים — איך און לץ און נישט־גוטער — אָהן אַרבעט…

Meeting of heaven/earth emerges from out of a celestial circle

[136]

[136]

— טאָ וואָס־זשע ווילסטו?

— אַ מעשה, מכשפה ליבע, פון וואָס געזעהן, פון וואָס געהערט···

— למשל?

— פון אַלץ, אַבי נישט פון חוזק.

— און דו, לץ?

— פון אַלץ, נאָר אָהן ליצנות.

און נישט־גוטער האָט צוגעגעבן:

— אַלץ גוט, נאָר נישט מיט גוטן געענדיגט···

און די מכשפה האָט אָנגעהויבן:

— אין א ווייטן ווילדן וואַלד האָט אַמאָל אַ נזיר געוואוינט. יאָרן איין, יאָרן אויס, מיט גראָזן און קעדנדלאַך זיך געשפייזט און פון נאָהענטן און פאַרבאָרגענעם וואַלד־ברונעם וואַסער געטרונקען. יאָרן לאַנג פון ישוב אָפגעוואוינט — אין וואַלד און אין הייל געזעסן — איז דער נזיר ווילד און פאַרוואַקסן געוואָרן און ווי אַ ווילדע חיה מיט אַ מענשליך פנים אויסגעזעהן.

און ס'פלעגט זיין, אַז דער בער אָדער דער וואָלף פלעגן זיך אַמאָל מיט אים צווישן די ביימער טרעפן, אָפשטעלן פלעגן זיי זיך אין מיטן, פאַרהאַלטן אַ ווײַלע און נישט גערירט, געקוקט אויף אים און געקוקט, און דערנאָך שטיל און מיט חיה־אָפשיי אים דעם וועג אָפטרעטן.

האָט זיך צום נזיר אַ ווילד וואַלד־ציגעלע צוגעשלאָגן און מיט אים אינאיינעם אין הייל געוואוינט. פון זיין האַנט געגעסן, ביי זיין זייט געשלאָפן, געטאָגט און גענעכטיגט און באַשטענדיג אין אַלע זיינע וואַלד־גענג אים באַגלייט. האָט זיך דער נזיר מיט דער איינציגער שטומער און כשרער בריאה זיין וועלט געטיילט: גערעדט און זיך אויסגערעדט, דערציילט און אויסדערציילט און זיינע ריינע געפונענע פריהמאָרגן־אמתן און פאַרנאַכט־געדאַנקען איר געטרויט און אויסגעזאָגט.

און עס פלעגט טרעפן — אַמאָל, זומער נאָך האַלבן טאָג, אין וואַלד און צווישן בוים און בלעטער — דער נזיר פלעגט דעמאָלט אויף דער ערד זיצן, און נעבן אים איז דאָס ציגעלע געשטאַנען··· פלעגט ער דאָס פאַרן קעפעלע נעמען, דאָס פנימל צו זיך אויסדרייען, לאַנג־לאַנג, שמייכלענדיג און תמעוואַטע דעם אין די ווילדע, תמימותדיגע און כשרע אויגעלאַך אַריינקוקן און אויף זיין ביסל נשאר־לשון צו דעם שטאַמלען, קוקן און שטאַמלען:

— ציגעלע, ציגעלע, מיין ציגעלע··· //

אַזוי אַ יאָר, אַזוי צוויי: האַלבע טעג אויף די קני אין תפלות געשטאַנען, אין זיין הייל און אינם וואַלד פאַר אַלץ, וואָס אויסער וואַלד געבעטן, און נאָר מיט ציגעלע מיט זיינע איינציגע ווערטער און ריינע מחשבות זיך געטיילט.

איינמאָל — ס'איז אַ זומער־טאָג געווען. און דער נזיר האָט זיך אַליין עפּעס ווייט פון זיין הייל געהאַט אָפּגעטיילט און אין וואַלד פאַרגאַנגען, ווי ס'מאַכט זיך אַמאָל: שטיל און פאַרטראַכט, פון בוים צו בוים, פון איין אָרט צום צווייטן, ביז ער איז אין אַ פרעמדער געדיכטעניש אַריין. און ווי ער האָט זיך גענומען דעם אומבאַקאַנטן אָרט באַטראַכטן, זיך שוין אויסדרייען געוואָלט און צוריק זיך אומקערן, האָט זיך פלוצים פאַר אים אַ מענש באַוויזן — ווי פון דער ערד אויסגעוואַקסן. האָט אויף אים דער מענש מיט שטומע און באַפוילנדיגע אויגן אַ קוק געטאָן און אַ זאָג געטאָן:

— נזיר, מען רופט.

— ווער?

— קיין ענטפער.

— וואוהין?

און דער מענש האָט דעם שווייגנדיגן און פרעמדן רוקן געוויזן און דעם נזיר אויף זיך נאָכצוגיין אַ צייכן געגעבן···

[137]

spell out the demonic, negat. poetics

in a strange forest

1st guest

[137]

אויסגעדרייט אויף אַ ווײַלע האָט זיך דער נזיר, אויף צוריקוועגס אַ קוק געטאָן, אין מחשבה מיט הייל און וואַלד און זיין ציגעלע זיך געזעגנט, און באַלד זיך ווייטער אומגעקערט, און נישט איבערפרעגנדיג, ווי אָהן אַ דעה און אונטערגעגעבן, שויך דעם מענשן נאָכגעגאַנגען. געגאַנגען און געגאַנגען אַ שעה און צוויי, און דער מענש האָט די גאַנצע צייט זיך צוריק נישט אומגעקוקט, דעם נזיר קיין וואָרט נישט געזאָגט, נאָר זיכער און גלייך זיין וועג געגאַנגען און בטוח און מיט ווילן דעם נזיר נאָך זיין פּלייצע געפירט. פון אָרט צו אָרט, פון שטילן וואַלד אין שטילן וואַלד, וואו מענשן טרעטן נישט, נאָר ערד און וואָרצל, שטילע ערד אין וואַלד אין טיפן.

accepts the mission w/out question

נאָר אָט איז דער פאַרנאַכט אָנגעקומען. די זון האָט אין אַלכסון שוין אין וואַלד אַריינגעשיינט. שטילע און גאָלדענע זונען-פאַסן זענען ווייט צווישן בוימער פאַרגאַנגען און אויסגעצויגן געלעגן, און אַיינגענומען און רוהיג איז דער וואַלד געשטאַנען. און דער מענש מיטן נזיר זענען אַלץ טיפער און טיפער געגאַנגען, און אָט האָט אָנגעהויבן שטילער און טונקעלער ווערן. די גאָלדענע זונען-פאַסן האָבן זיך פאַמעלאַך-פאַמעלאַך אַרויסרוקן גענומען, זיי האָט אין וואַלד, עפּעס אַ זיפץ געטאָן, און שטיל איז געוואָרן. שטיל און וואַלד, פאַרנאַכט אין וואַלד, און אין דער שטילקייט האָט זיך פאַר מענש און נזיר אַ קאַרליק באַוויזן... קליין און קאַלט און רוהיג, מיטן קאַלטן סריס-פּנים, איז ער זיך אַזוי געגאַנגען, די הענט אין די קעשענעס, דאָס קאַפּעלושל העכער שטערן אַרויפגערוקט און אויף דער פּאָטיליצע געלעגן, און ברייט און הרחבותדיג צווישן בוים און בוים שפּאַצירט. אָפּגעשטעלט האָט זיך אים אַנטקעגן דער מענש און אים אַ פרעג געטאָן:

[138]

eunuch-face

clown-like

— קאַרליק, פון וואַנען?

[138]

— פון כסדר, האָט ער אַן ענטפער באַקומען.

— און וואוהין?

— וואו אַלע תמיד...

— און וואָס אַזוי אויפגעלייגט?

— ס׳איז דאָ פון וואָס.

— פון וואָס אַזוינס, קאַרליק?

— אַז וואַנדערער וואַנדערן און גייערס גייען, נאַראָנים זוכן און הייליגע בעטן, נזירים פאַסטן און מכשפים שפרעכן

— און ווייסן... ווייס קאַרליק!...

— אַז וואָס?

— אַז פאַראַן איז אַ באַרג, אין באַרג איז אַ הייל, אויף הייל איז אַ שטיין, און דער שטיין איז געחתמעט...

— און אין דער הייל?

— אין דער הייל — אַ מגילה, אין מגילה שטייט געשריבן...

— נו?

— אַז — פרייד אין די פליגלען. און אָדלער אין וואָלקן, אויגן אין קאָפּ און ווייטקייט פאַר אויגן, און אמת — נישט הויך און נישט ווייט...

— זון וואו?

— אמת אין דער ערד.

— אמת?

— יאָ, אמת איז דאָס קערנדל...

— און דאס אָרט?

— איז אַ סוד.

— און ווייסן ווייס דערפון?

— אָטאָ דעמס... ציג!

און דאָ האָט דער קאַרליק אויפן נזיר אָנגעוויזן און זיך ווייטער, די הענט אין די קעשענעס, קאַלט און קליין און ביי דר׳ערד, רוהיג זיין וועג געגאַנגען.

תהלים פה: יב אמת מארץ תצמח

Passivity, suspension of will = highest attribute

אויסגעדרייט האָט זיך שוין דעמאָלט אויף דער מענטש צום נזיר, און אַ זאָג געטאָן:

— נזיר, הער: אויף דיר איז מוטל, אויף דיר געפֿאַלן, זאָלסט ציגעלע אָפּזוכן, דאָס קערנדל געפֿינען און דעם קאַרליק זיין רוה שטערן... נאָר זעה: היט דיך פֿון עצות, דערווייטער זיך פֿון באַגעגענישן... דיין ווילן איז דיין שונא, דיין אײַלן — פֿאַרפֿירער, דער צופֿאַל — דיין פֿריינט, און געדולד — דער, וואָס ליבט דיך... און דאָס פֿויגעלע וועט דיין וועגווייזער זיין...

[139]

now the guest is laid out

פֿויגל

אָפּגעזאָגט, זיך אויסגעדרייט און אין דער זייט, פֿון וואַנען קאַרליק איז געקומען, אַהין אַוועקגעגאַנגען און פֿאַרשוואונדן.

שטיל איז די נאַכט צוגעפֿאַלן. גראָזן און שטילע גראָזן, צווייגן און העכער צווייגן, בלעטער, בוימער זענען דאַן אין שטילקייט, ווי אין דער לופֿט, הענגען געבליבן — קיין ריר און קיין שאָרך, קיין פֿויגל, קיין פּיפּס פֿון פֿויגל און קיין באַוועגונג. דער וואַלד איז דאַן אָהן אָטעם געשטאַנען, און שטיל און טונקל איז אין אים דער פֿאַרנאַכט אַרייַנגעגאַנגען: — ווי שטיל און באָרוועס, און פֿון קודש אין קודש־קדשים, און אין וואַלד צו מנחה און אין רוה פֿון מנחה דעם נזיר אויף די קני געטראָפֿן...

sacred lay.

געקניט האָט דער נזיר און געבעטן:

— האַר פֿון וואַלד און פֿון מנחה אין וואַלד, באַווייז מיר מיינע וועגן... שיק מיר מיין ציגעלע צו — מיין היטער און מיין באַגלייטער... און היט מיך פֿון טעותן, פֿון שטרויכלונגען און אָנשיקענישן... און מאַך מיך דעם פֿויגלס קול הערן — מיין באַשערטן און מיין וועגווייזער... איצט אין וואַלד און אין רוה פֿון וואַלד זאָל דער צייכן זיין...

personal prayer

אָפּגעבעטן האָט דער נזיר, און פֿון קניען נאָך נישט אויפֿגעשטאַנען. שטילער און טונקעלער איז שוין דער וואַלד

גבורה

oracle

געשטאַנען און מיט בוימער און גראָזן ווי אויף אַן עת־רצון געוואַרט. און אַ קול האָט זיך דערהערט, פֿונם וואַלד און פֿון דער טיף, פֿון פֿאַרנאַכט, און פֿון זיין שטילקייט האָט זיך אַ פֿויגל אויף זיין העלזל צעלאָזט: —

— „פּיט און פּיט — אַ דאַנק פֿאַר היינט, אַ פֿרייד אויף מאָרגן, די זון פֿאַרגייט, די זון וועט אויפֿגיין, און ליכט אין הימל און שפּייז אויף ערדן און וואַלד צו שיצן די נעסט און פֿויגלען... און נזיר דו, נישט זאָרג, פֿאַרבלייב דאָ, פֿאַרבלייב אויף נאַכט, און פֿריה צו מאָרגן — און אַלץ ווערט קלאָר מיט זונען־אויפֿגיין, און זיכער זיי און רוהיג בלייב, דער פֿויגל דיך וועט נישט פֿאַרלאָזן...“

אָפּגעשפּילט, שטיל און מיט די פֿליגעלאַך אַ מאַך געטאָן, אַ פֿליה געטאָן און נישט געבליבן.

איז דער נזיר דאַן פֿון קניען אויפֿגעשטאַנען, אַן אָרט אויף נאַכטלעגער זיך אויסגעזעהן, רוהיג און פּאַמעלאַך זיך אַרומקוקן גענומען, אויסגעקליבן, שטיל זיך אַראָפּגעלאָזט און זיך אַנידערגעלייגט.

[140]

גוט און זיכער איז דער נזיר יענע נאַכט אָפּגעשלאָפֿן, און אין דער פֿריה, אַז די זון איז שוין הויך אין הימל געשטאַנען און אין וואַלד דעם ערשטן גאָלדענעם פּאַסען־שיין אַריינדערלאַנגט, האָט זי זיך אויפֿן נזירס פּנים געטראָפֿן, אים געוואַרעמט און געוואַרט, געוועקט און געוואַרעמט און לסוף — געטריי און גוט און ליכטיג — אים צום פֿריהמאָרגן דערוועקט. און אַז דער נזיר האָט די אויגן געעפֿנט, האָט ער פּלוצים און אומגעריכט אין דער שויס ביי זיך זיין ציגעלע ליגן דערזעהן, נאָהענט ביי אים און שטיל ביי אים איז דאָס ציגעלע מיט אָפֿענע אויגן געווען, פֿריהמאָרגנדיג און איבערגעגעבן אים אין די אויגן געקוקט און ווי פֿון לאַנג, פֿון פֿאַרטאָג אויף זיין אויפֿשטיין געוואַרט. און דער נזיר האָט זיך אַ כאַפּ געטאָן,

זיך אויפֿגעזעצט, דאָס ציגעלע פֿאַרן קעפּעלע אָנגענומען און
ליב און גליקלעך געהאַלוט און געגלעט עס: ציגל, ציגעלע,
געקומען ציגעלע...

האָט שוין דער פֿויגל אויפֿן נזיר צווישן בלעטער געוואַרט
און באַלד אַ שפּיל געטאָן:

„פּיט און פּיט — און אַלץ איז קלאָר, דער טאָג איז ניי,
באגלויבט הבטחה, דעם פֿויגלס וואָרט געזאָגט האָט נעכטן...
ער היט, ער האַלט, ער וועט נישט נאַרן, און איצט שטיי
אויף, אין וועג זיך לאָזן"...

איז דער נזיר פֿון זיין געלעגער אויפֿגעשטאַנען און פֿריה
און פֿריי מיט וואַלד און מיט בטחון זיך צווועקגעגאַנגען...

איז דער נזיר געגאַנגען, וואַלד־אויס און וואַלד־איין, פֿון
איין געדיכטעניש צום צווייטן, מיט ציגעלע ביי זייט, מיט
ציגעלע באַגלייטער, פֿון אָרט צו אָרט, און צום וואַלד איז
קיין סוף און צו בוימער — קיין גרענעץ.

און אַ צייט איז אַוועקגעגאַנגען, וואו געטאָגט, נישט
גענעכטיגט, באָרוועס און אָפּגעריסן, האָט ער זיך אַזוי גאַנצע
טעג אויף דער שטילער וואַלד־ערד געשפּאַנט, צווישן פֿוילע
און ווייכע ערד־בלעטער און דאַרע בוימער־צווייגן זיך אַ וועג
געמאַכט און שטיל, פֿאַרטראַכט, אומגערן און נישט וועלנדיג
די וואַלד־שלענגלאַך געשראָקן, האָבן העזעלאַך און וועווע־
רעקלאַך זייערע טריט דערהערט, פֿלעגן זיי מיט אַמאָל די
אויערלאַך אָנשטעלן, אויף בוים און הינטער בוים זיך פֿאַר־
האַלטן, איבערגעשראָקענע קוקן און זיך איינהערן און מיט
אַמאָל אַ היפּע און אַ שפּרונג טאָן און צווישן בוים און צוויי־
גן פֿאַרשוואונדן ווערן.

און ווייטער זענען נזיר מיט ציגעלע געגאַנגען — איינער
ביים אַנדערן, אַמאָל איינער הינטער אַנדערן, קיין וואָרט
נישט גערעדט, קיינמאָל זיך נישט איבערגעקוקט, זיך אָפּ־

געלאָזן — יעדערער מיט זיך פֿאַרנומען און איינס אָן אַנדערן
פֿאַרגעסן. פֿאַרגעסן האָט אָן זיי אויך דאָס פֿויגעלע: פֿאַר דער
גאַנצער צייט זיי קיין איין מאָל אין וועג נישט דערמאָנט,
קיינמאָל נישט — נישט אין דער פֿריה און נישט פֿאַרנאַכט —
זיך אויף קיין בוים נישט באַוויזן, אויף טאָג נישט געוועקט,
אויף נאַכט נישט געטרייסט און מיט גרוס און שלום זיי פֿאַר
דער גאַנצער צייט נישט באַפֿוילן... אומעטיג און אָהן וועג־
ווייזער האָבן זיי ווי דעם וועג און דעם ציל פֿאַרגעסן, ווי
סתם און אָהן זכרון געשלעפּט זיך און אויף קיין אויסוועג
שוין נישט אַרויסגעקוקט.

נאָר איינמאָל — ס'איז אַ שטילער און אָנהויבדיגער וואַלד־
פֿריהמאָרגן געווען. די זון איז נאָר וואָס אין וואַלד אַריינ־
געקומען, איז געווען, ווי דער נזיר מיטן ציגעלע האָבן זיך
געהאַט אין וועג געלאָזט, זענען זיי באַלד עפּעס אויף אַ
קליינעם פֿרייען פּלאַץ אַרויס... פֿון וואַלד אַרומגענומען,
פֿון בוימער פֿריי, נאָר מיט הויכן און גרינעם גראָז באַוואַקסן,
האָבן זיי זיך אָפּגעשטעלט, זיך אַרומגעקוקט, און עפּעס ניי,
נישט געוואוינט און מיט הנאה דעם פֿרייען אָרט באַטראַכט.
און ווי זיי זענען אַזוי געשטאַנען, איז פֿון וואַלד, פֿון דער
אַנטקעגן־זייט דער קאַרליק אַרויסגעגאַנגען און זיי אַנטקעגן
געקומען... צוגעגאַנגען און דעם נזיר אַ פֿרעג געטאָן:

— נזיר, וואוהין מיטן ציגעלע?

האָט אים דער נזיר פֿאַרטראַכט געענטפֿערט:

— וואוהין? וואוהין מען רופֿט...

— און וואָס אַזוי אומעטיג?

— דער וועג איז אומבאַקאַנט. און דאָס פֿויגעלע קומט נישט.

איז דער קאַרליק דאַן האַרט צום נזיר צוגעטרעטן, אים
שטרענג און פֿון אונטן אַרויף אין די אויגן אַ קוק געטאָן און
אַזוי געזאָגט: —

[142]

— נזיר נאַר! דאָס פֿויגעלע איז געשטאָרבן! דו וואַרטסט אומזיסט!···

— נו?

— גלויב דעם קאַרליק, וואַלד איז. דעם קאַרליקס, און וואַלד איז אַן עדות: דער מענש — אַ פֿאַרפֿירער, דער מענש אַ פֿאַרשטעלטער··· ס'איז חוזק מיט אַרבעט, ס'איז ליג, האָט געשפּעט ער: געמיינט דיך פֿאַרקריגן מיט קאַרליק אין וועלדער, די אַרבעט אומזיסט!··· שפּיי אויס און ווייס: — און דאָ איז קאַרליק נאָך האַרטער צוגעטרעטן און נאָך שטרענגער אין נזירט אויגן געקוקט — ווייס, דיין פֿויגעלע וואָלט אַפֿילו געלעבט, איז ביי קאַרליק אַ נעץ, פֿאַר קליין און פֿאַר גרויס, און דינערס אָהן צאָל, וואָס טוען זיין ווילן און גרייטע צו פֿאָלגן אויף שליחותן אַלע — דער פֿויגל נישטאָ שוין, דער פֿויגל איז טויט!

— איז וואָס?

— טו אַ קוק··· און דער נזיר האָט די אויגן אויפֿגעהויבן און דערזעהן: —

אויפֿן אָרט פֿון פּלאַץ פֿון ליידיגן איז אַ וואונדער־שיינער פּאַלאַץ געשטאַנען, אין דער פֿריה און אין דער שיין פֿון אינדערפֿריה און מיט טיר און מיט פֿענסטער··· האָט דער הויף און דער פּאַלאַץ און אַלע בנינים פֿון פּאַלאַץ אין פֿריהמאָרגן גערוהט, געשטאַנען און מיט רוה און מיט שלום צו זיך אורחים אָנגעברייט. שטיל איז דער פּאַלאַץ געווען. אויפֿגעראַמט און צוגעגרייט איז דער הויף אַרום געשטאַנען און ריין און ליידיג, האָט מיט ליידיגקייט געקלונגען. גרייט און אויפֿגעעפֿנט איז אויך דאָס קליינע טויער־פֿאָרטקעלע געשטאַנען··· און דער קאַרליק האָט דעם נזיר אויפֿן פֿאָרטקעלע אָנגעוויזן און ברייט און גוטהאַרציג אַ זאָג געטאָן:

— אַריין!

using all means to dissuade him

[142]

another seduction // riches

גערואָלט האָט דער נזיר באַלד דעם קאַרליק פֿאָלגן, באַלד אין הויף אַריינטרעטן, אין פּאַלאַץ אַריינגיין און פֿון לאַנגן וועג און מידקייט די גלידער אויסרוהען··· איז ער נאָך אַ ווײַלע געשטאַנען, ווי געטראַכט און זיך איבערגעלייגט··· נאָר פּלוצים האָט ער זיך אָן מענשנס אָנזאָג, וואָס פֿאַר זיין אַוועקגיין, דערמאָנט: „היט זיך פֿון באַגעגענישן“ — און ער האָט זיך מיט אַמאָל און מיט כּוח אויף צוריק אַ דריי געטאָן, אויף גיך און מיט אימפּעט דאָס ציגעלע מיט די אויגן אַ זוך געטאָן, דאָס דערזעהן, האָט ער דאָס פֿאַרן האָרן אָנגענומען און אַ זאָג געטאָן:

— ציגעלע, קום··· נישט דאָ איז זיך אונז אָפּרוהען באַשערט···

איז אין דער מינוט פֿון וואַלד און פֿון טיפֿן וואַלד דאָס פֿויגעלע אַרויס, פֿאַרביי דעם נזיר דורך, ביי די אויגן אים פֿאַרביי, גיך און גיך, מיט פֿליגעלאַך אַוועק און אין וואַלד, וואָס אין דער אַנטקעגן־זייט פֿאַרפֿלויגן··· און אַז דער נזיר האָט צום קאַרליק־זייט זיך אויסגעדרייט, איז שוין פֿון קאַרליק און פֿון פּאַלאַץ קיין סימן נישט געווען: דער אָרט איז ווייטער פֿריי און ליידיג און פֿון וואַלד אַרומגענומען אין הויכע גראָזן געשטאַנען···

אויפֿגעלייגט און צופֿרידן האָט זיך דער נזיר באַלד אין דעם אַנטקעגן־וואַלד זיך אַריינגעלאָזט און געשטאַרקט און מונטער דעם פֿויגעלעס פֿריהמאָרגן־שפּיל געהערט: —

— „פּיט און פּיט — וואויל, און וואויל, דאָס ערשטע מאָל און גאַנץ אַרויס. אַזוי וועט זיין דאָס צווייטע מאָל, אַזוי דאַרף זיין אויך דריטע מאָל··· און שטענדיג נאָר דאָס ציגעלע, און הינטער האַנט דאָס ציגעלע, שטייט מען דאַן נסיונות ביי. און איינס אַזוי און צוויי און דריי, גייט מען

interdiction recalled

birdie wasn't dead after all!

birdie lays out structure of success

The Rule of 3

אויך אויף וועג אַרויס און לסוף אויף אמתן··· נזיר, גיי און ווייטער גיי, און פֿויגל דיך אין זינען האָט״···

אָפּגעשפּילט און ווייטער נישט געבליבן.

לעבעדיג און אויפֿגעלייגט האָט זיך דער נזיר דאַן אין וועג געלאָזט. פֿריילאַך און געהויבן האָט ער זיך דעם גאַנצן וועג זוי עפּעס אונטערגעזונגען. אַלע מאָל זיך אָפּגעשטעלט, פֿון אונטער די פֿיס און פֿון וועג אַ וואַלד־בלימעלע אָפּגעריסן און צו דער נאָז דאָס דערלאַנגט; אַלע ווילע דאַן זיך אָן ציגעלע דערמאַנט: ווען עס איז עטוואָס הינטערשטעליג געבליבן, האָט ער זיך אויסגעדרייט, אויף דעם צוגעוואַרט — זאָל עס פֿון צווישן די בוימער אַרויס. זיך אויסגעגלייכט מיט דעם, האָט ער דאָס צו זיך צו געאַיילט, מיט דאַנק און צופֿרידן געקוקט אויף דעם, דאָס געגלעט און אָבער געגלעט: —

— יאָ, ציגעלע, ציגעלע··· יאָ, וואויל ציגעלע···

און אַוועקגעגאַנגען איז ווייטער אַ טאָג און צוויי און דריי··· אין וואַלד איז טאָג געוואָרן, אין וואַלד איז נאַכט געוואָרן. נזיר מיט ציגעלע זענען ווייטער אַנטשוויגן און אומעטיג געוואָרן, אָפּהענטיג און שטיל צווישן וואַלד־בוימער געשלעפּט זיך — אַרויס און אַריין, אַריין און אַרויס און אַלץ טיפֿער און טיפֿער — און דאָס פֿויגעלע האָט זיך ווידער אָן די גייערס פֿאַרגעסן··· אַראָפּגעפֿאַלן איז שוין דאָס מאָל ביי זיך דער נזיר, מידער און פֿאַרלאָזענער האָט ער איצט אין וועג אויסגעזועהן, אומזיניגער און פּוסטער האָט אים איצט דער גאַנג אויסגעוויזן; מניעות און שטרויכלונגען פֿלעגן זיך אים איצט אָפּטער מאַכן, זיך אים אויסווייזן, און אומשולדיגע און דאַרע וואַלד־צווייגן, וואָס פֿון בוימער אַראָפּהענגען, פֿלעגן אים אַלע מאָל פֿאַרטשעפּען, דערקיטשען און דערצערע־נען···

אומגעדולדיג איז דער נזיר אויך צום ציגעלע געוואָרן: כסדר פֿאַר דעם פֿאַר פֿריהער געגאַנגען, קיינמאָל צו דעם נישט געקוקט, דאָס נישט באַגוטיגט און קיין אַכט אויף דעם נית געגעבן: גייט עס — גייט עס, גייט עס נישט — זאָל עס··· און געפֿילט האָט עס אויך דאָס ציגעלע: פֿאַר דער גאַנצער צייט דעם נזיר אין אויג זיך נישט געוואָרפֿן. שטיל, אָרעם און הינטערשטעליג פֿון ווייטן אים נאָכגעגאַנגען, דערשלאָגן און אומשולדיג, עפּעס ווי שולדיג זיך געפֿילט און דעם נזיר אין בייזן און אין נישט־גוטן אַליין געלאָזן···

ביז איינמאָל··· פֿאַר נאַכט··· דער נזיר האָט זיך דאָ אַ מידער און פֿאַרמאַטערטער, נאָך אַ לאַנגן און פּוסטן טאָג־אומגיין, זיך צו אַן ארט צוגעשלאָגן, זיך אויף נאַכטלעגער באַלייגט און שוין אײַנשלאָפֿן געוואָלט. נאָר ווי ער האָט די אויגן צוגעמאַכט, הערט ער, ווי נישט־ווייט פֿון אים אויף דער ערד און צווישן וואַלד־בלעטער האָט זיך עפּעס פֿאָרקען גענומען — עפּעס שאַרן, אויפֿרודערן און אַרויסגיין. זענען פֿון דער ערד שטיל, פֿאָרזיכטיג און בגנבה צוויי שרעטעלאַך אַרויסגעגאַנגען און זיך אויפֿן ראָנד פֿון זייער טירעלע אַוועקגעזעצט··· שטיל. אַ פּאָר מינוט זענען זיי זיך אַזוי געזעסן און געשוויגן. נאָר באַלד האָט זיך איין שרעטעלע צום צווייטן געקערט און אַ פֿרעג געטאָן:

— ווייסט דו נישט, מענשעלע, וואָס ביי אונזער עולם טוט זיך? האָסטו אפֿשר עפּעס נייס געהערט?··

— געהערט, — האָט דאָס צווייטע געענטפֿערט.

— וואָס?

— דער עולם לאַכט···

— פֿון וואָס?

— מען דערציילט אַ מעשה.

— אַ מעשה?

[144]

periodic quest

— יאָ, מיט אַ נאַר, וואָס האָט דעם נאַר געזוכט... געזאָגט האָט מען אים, געפֿינט ער אים, וועט ער אים גליקלאַך מאַכן: דער נאַר איז רייך, דער נאַר איז גוט, און רענדלאַך שיטן זיך אים פֿון די אַרבל... איז ער אים זוכן געגאַנגען...

— נו?

— איז ער גאָר די וועלט אויסגעגאַנגען, אין אַלע לענדער געפֿאָרשט, ביי אַלע קלוגע לייט געווען, חכמים האָבן אים עצות געגעבן, און גאָר נישט: דעם נאַר טאַקע נישט געפֿונען.

— דאָס איז אַ משל, מענשעלע, און דער נמשל?

— אין וואַלד דרייט זיך שוין לאַנג אַ נזיר אַרום... אַ מענש האָט אים גערופֿן, אַ פֿויגל האָט אים צוגעזאָגט, ער זוכט דאָס קערנדל...

— נו?

— מיט קערנדל איז אויך אַ מעשה... אונזערע דערציילן: אַמאָל איז געווען אַ שרעטעלע, האָט עס איינמאָל געהערט פֿון הימל דערציילן, האָט זיך דעם אין הימל פֿאַרוואָלט, האָט עס אונזער מלך געבעטן, האָט ער דאָס זיין אָדלער איבערגעענטפֿערט. איז דער אָדלער מיט דעם אַוועקגעפֿלויגן, ער פֿליהט און פֿליהט אַרום... און... ביז היינטיגן טאָג, און עד היום — און פֿון שרעטעלע איז קיין ידיעה... מען זאָגט: דאָס שרעטעלע וויל שוין צוריק... עס זעהט, אַז ס׳וועט שוין אין הימל נישט קומען...

— פֿאַרוואָס?

— דעם הימל, מענשעלע, האָט מען אויסגעטראַכט...

— און דער נמשל?

— דער נמשל, מענשעלע, איז דאָס קערנדל.

— און וואָס, מענשעלע, וואָלסטו דעם נזיר געזאָגט?

— איך — אַזוי: — „רייך זענען קעלערס, גאָלד איז דאָרט אוצרות, דו — רייכער פֿון זיי; פֿון עק וועלט ביז עק וועלט

[145]

נישטאָ וואָס צו זוכן, אַז דו ביזט שוין דאָ... גיי נישט, זוך נישט“...

אָפּגעזאָגט האָט זיך אַזוי דאָס שרעטעלע, אַ פּאָר מינוט איז עס נאָך אין דער שטיל און מיטן צווייטן ביי דעם גריבעלע געזעסן. נאָר באַלד האָט זיך ווייטער אַ פּאָרקען אין די ערד־בלעטער געהערט: ביידע האָבן זיך מיט קעפּעלאַך איבער דעם גריבעלע איבערגעבויגן, אַן אָרט אויף צוריק אַריינגיין געמאַכט, פֿריהער איינס און דערנאָך דאָס צווייטע זיך אַראָפּגעלאָזט, איבערגעשאַרעוועט, אַריין און שטיל נישט געבליבן...

disappear

שטיל און אָוונטיג האָט דער הימל דורך די ביימער אַריינגעקוקט. אין וואַלד איז קיין ווינט און קיין סימן־ווינט נישט געווען. די ביימער זענען ווי פֿאַרשטיינערט געשטאַנען — קיין צווייגעלע נישט געשאָקלט, קיין בלעטל נישט גערירט, אַלץ אין וואַלד האָט זיך שלאָפֿן געגרייט און פֿאַרן שלאָף שטיל אַנטשוויגן געוואָרן.

מיט אָפֿענע אויגן איז דאַן דער נזיר געלעגן און זיך געטראַכט: — און אפֿשר, נזיר, איז שרעטעלע גערעכט?... און אפֿשר איז דאָס נאָר אַ כישוף געווען, פֿאַרפֿירונג און פֿאַרבלענדעניש?... איז שוין דער נזיר גרייט געווען און באַלד שוין צום ציגעלע זיך אויסדרייען געוואָלט און אַ זאָג טאָן: ציג נאַר! מען נאַרט אונז... האָט ער נאָך אָבער אַ ווילע געטראַכט און זיך אָפּגעהאַלטן, האָט ער זיך ווייטער אָן מענשנס אָנזאָג דערמאָנט: „היט זיך פֿון עצות“ — האָט זיך אין דער מינוט אויף אַ בוים אַ נאָהענטן אין די בלעטער אַ שאָרכן דערהערט, אָנגעפֿלויגן איז דאָס פֿויגעלע און אַזוי געשפּילט:

almost capitulates

recalls 2nd interdiction

+

„פֿאַרנאַכט, פֿאַרנאַכט, ווען אַלעס רוהט, ווען אַלץ באַקומט דעם שכר פֿון טאָג — אין שויס פֿון נאַכט, עס ווערט באַצאָלט, נאָר איינער נישט: — פֿאַרלאָזן ליגט און נישט באַלוינט, און

נישט באַשוינט, און נישט געטרייסט פֿון קיינעם נישט, און מיט קיין וואָרט דערמאָנט נישט וועט — פֿאַרגעסן איז נאָר ער אַליין, — טאָ וויסן זאָל: ר׳איז נישט פֿאַרזעהן, ס׳איז דאָ אַן אויג, עס קוקט אויף אים, נאָר גלויבן דאַרף און טראַכטן ער: ער ווערט געליבט, ער ווערט געפּרובט, און אויסדער־ווײלט איז ער דערויף, אויף וואַך צו זיין, אויף וואַך ביי נאַכט, אַל־מזלות ער באַטראַכט — נישט מקנא איז ער זיי, ווייל נישט גלייך איז ער צו זיי... — פּיט און פּיט — און גלויבן דאַרפֿסט אויך, נזיר, דו, נישט הערן דאָס, וואָס שונא רעדט, וואָס אָנגעשיקט אויף מיט, אויף וועג, ווערט יעדערן, וואָס ווערט געפּרובט, אויף שטרויכלונג זיין, פֿאַרהאַלטן אים, געשיקט דאָס ווערט פֿון אונטער־גרוב... און שטאַרקן דאַרפֿסט זיך, נזיר דו, זאויף גרייט צו זיין, אויף לעצטן פּרוב, ער שטייט דיר פֿאָר אין צייט אַרום... עס דאַכט דיר דאַן: פֿאַרפֿאַלן אַלץ, נישטאָ קיין הילף פֿון ערגעץ נישט, און אַלע קצים אויסגעלאָזט, נישט זאָרג, נישט זאָרג! געדענקען זאָלסט, דער פֿויגל דיך פֿאַרגעסט דאָך נישט...

אָפּגעשפּילט האָט אַזוי דאָס פֿויגעלע און שטיל, אָהן אַ שאָרך און אָהן אַ פֿליגל־פֿליה ערגעץ פֿון צווישן בוים נישט געבליבן.

בּאַרוהיגט און גרינג איז דער נזיר נאָכדעם אויף זיין געלעגער געלעגן, געטראַכט, איבער די גרינג־מאַכנדיגע און אויסרייידנדיגע פֿויגלס ווערטער איבערגעטראַכט, און באַלד דערנאָך שוין אויף אַ זייט זיך אויסגעדרייט, די אויגן צוגעמאַכט און געטרייסט און געשטיצט אויף נאַכט דאַן איינגעשלאָפֿן.

איז דער נזיר אַזוי דעם צווייטן פּרוב בייגעשטאַנען, און אַזוי אויך דעם דריטן...

און ס׳איז געווען, אַז דער פֿויגל האָט צום לעצטן מאָל דעם נזיר אויף אַ צייט פֿאַרגעסן, און דער נזיר מיט ציגעלע

האָבן שוין לאַנג־לאַנג געהאַט געבלאָנדזשעט — אָהן זין און אָהן וועג, אָהן הילף און אָהן האָפֿנונג, אָפּגעלאָזן און נידערגעשלאָגן און פֿאַרגעסן און אָהן שום באַגעגעניש, — האָט זיך איינמאָל דער נזיר אין אַ בייטאָג אַ הייסן אין וואַלד אַנידערגעלייגט און אַ מידער און אויסגעמוטשעטער אָהן געדאַנק און אָהן כּוח אַנטשלאָפֿן געוואָרן... וויפֿיל ער איז אַזוי אָפּגעשלאָפֿן — צי אַ טאָג מיט אַ נאַכט, צי צוויי טעג מיט צוויי נעכט — ווייס ער נישט; נאָר געפֿילט האָט ער אין שלאָף אין מיטן, ווי אַ האַנט האָט זיך אָן אים אָנגערירט און עפּעס נאַכטיש און מיט אימפּעט אים וועקן גענומען...

און אַז דער נזיר האָט די אויגן געעפֿנט, איז אין וואַלד ביינאַכט געווען. אַ שרעקליכע פֿינסטערניש און אומרוהיגקייט האָט אין וואַלד און צווישן בוימער געהערשט: קאַלט געבלאָזן האָט עפּעס אין די בוימער אויבן, גערוישט און געטאָן זיך האָט עפּעס אין דער פֿינסטער, נאָר געזעהן האָט ער גאָרנישט — קיין בוים און קיין וואָרצל, קיין שיין און קיין אָפּשיין, נישט נעבן זיך, נישט אַרום זיך און אין ערגעץ — אין ערגעץ. געפֿילט האָט ער נאָר, אַז עמיצער שטייט איבער אים און וועקט אים: —

— ווער איז?

— דער וואַלד־גייסט...

— וואָס דאַרפֿסטו?

— באַלד וועט אין וואַלד אַ שטורעם זיין...

— נו?

— קום מיט מיר, איך שיץ דיך...

— און דאָס ציגעלע?

— דאָס ציגעלע פֿאַרבלאָנדזשעט... קום...

— כ׳גיי נישט... און דער נזיר האָט זיך צוריק אויף דער ערד אַראָפּגעלייגט און געוואַרט...

[147]

אַ פּאָר מינוט האָט דער גייסט בײַ זיך דאָרט געשוויגן און איבערגעטראַכט// און באַלד האָט ער דאָס ציגעלע באַקומען, לאָס פֿאַרן האָרן אָנגענומען, אין דער פֿינסטער דאָס דעם נזיר אין האַנט איבערגעגעבן: האַלט.

— און דו, האָט ער צום נזיר געזאָגט, — זעץ זיך.

און דער גייסט האָט דאָ אין דער פֿינסטער פֿאַרן נזיר געקניט און אויף זײַן שוואַרץ־היהשן, האָריגן און פֿעליגן קערפּער אים אַרויפֿגענומען...

און אין וואַלד האָט גערוישט: בוימער אין דער פֿינסטער, וואַלד און ווינטן, און עפּעס האָט זיך געטאָן, און עפּעס האָט זיך געגרייט. און דער נזיר אויף וואַלד־גייסט איז אַלץ טיפֿער און טיפֿער אין וואַלד אַרײַנגעריטן, מער אין פֿינסטערניש געקומען, טיפֿער און ווייטער אין רעש פֿון דאָרט, און די גאַנצע צײַט דאָס ציגעלע פֿעסט פֿאַרן האָרן געהאַלטן און נישט אָפּגעלאָזן...

שטאַרקער און שטאַרקער האָט אין וואַלד דאַן רוישן גענומען: ערד און בוימער און וועלדער־ווינטן האָבן געבלאָזן און גערוישט, גערוישט און געבלאָזן, און פּלוצים... אין וואַלד האָט אַ בליץ געטאָן... אַ צוק און אַ ציגדי, אַ פֿליה און אַ פֿלאַם — און דער וואַלד האָט מיט זײַן גאַנצער פֿינסטערער מאַסע אויף איין מינוט זיך אין אַ העליש פֿײַער באַוויזן...

דער נזיר האָט אַ ציטער געטאָן און דאָס ציגעלע פֿון האַנט אַרויסגעלאָזט... אין דער מינוט איז דער וואַלד־גייסט פֿון אונטערן נזיר נישט געבליבן... און דער נזיר איז מיט אַמאָל און אין מיטן שוין אויף דער ערד געשטאַנען... שטיל איז עפּעס אויף איין מינוט נאָכן בליץ געוואָרן, און פּלוצים —

פֿאַר דעם נזיר איז אַ פֿרייליכער און ליכטיגער פּאַלאַץ אויסגעוואַקסן, מיט טיר און מיט פֿענסטער און מיט ליכט אין די פֿענסטער... און בײַ די פֿענסטער האָבן זיך געשטאַלטן

3rd trial: lust

eros

באַוויזן: פֿרויען אויף פֿרויען און קעפּ בײַ קעפּ, ייִנגערע און עלטערע, אָנגעטאָנענע און אַנטבלויזטע, מיט לײַבער און מיט רייץ, מיט ווײַן און מיט שמייכל און מיט יונגע מענער־קעפּ בײַ זיי און צווישן...

אין פּאַלאַץ האָט אַ נאַכט־סעודה אין דער מיט געהאַלטן... אָנגעיאָגט האָבן זיך צום פֿענסטער אַלע און גאַסטפֿרײַנטליך, צערייצט, אויסגעלאָזן און אויפֿגעלייגט צום נזיר געוואונקען...

מיד און געהויבן, נאַכטיש און טרויעריג האָט זיך אַ מידע מוזיק פֿון די ליכטיגע זאַלן געטראָגן, מיט לײַב און מיט נאַכט און מיט ליכט אויסגעמישט זיך. און דורך ווענט און דורך פּאַלאַץ־ווענט אין וואַלד אַרויס און צווישן בוימער זיך צעגאַנגען...

געוואונקען און גערופֿן האָט דער עולם דעם נזיר אויבן אַרויף, און דער נזיר איז אונטן געשטאַנען און פֿאַרלוירן אַרויף אין די פֿענסטער געקוקט. נאָר באַלד האָט זיך פֿון אַ הויכן שטאָק האַסטיג אַ טיר געעפֿנט, פֿלינק און געשווינד// מיט רויש און מיט זייד האָט זיך אַ יונגע פֿרוי פֿון די טרעפּ אַראָפּגעלאָזט, צום נזיר צו און פֿול מיט כּישוף און מיט חן, מיט בשמים־ריח און פֿרויען־לײַבליכקייט אים אָנגענומען און מיט זיך אַרויף גערופֿן:

— מיט מיר... צו אונז...

דער נזיר האָט זיך פֿון אָרט נישט גערירט, אַלץ אַרויף און מבולבלער אין די פֿענסטער געקוקט, נישט געגאַנגען און געשטאַמלט: דאָס ציגעלע... דאָס ציגעלע...

[148]

does not succumb to temptation

אויסגעלאָשן האָט זיך מיט אַמאָל דאַן דער נאַכט־פּאַלאַץ, פֿאַרשוואונדן איז פֿון נעבן אים די פֿרוי די יונגע — און דער נזיר איז אין נאָך אַ גרעסערער פֿינסטערניש און נאָך שטאַרקערן שטורעם און ווינטן שטיין געבליבן... אַ שרעקליכער שלאַקס־רעגן האָט פֿון הימל און פֿון דער פֿינסטער מיט אַמאָל אַ גאָס געטאָן: ערד און הימל, לופֿט און בוימער האָבן זיך אין איין רעגן־אויסגאָס פֿאַרוואַנדלט. געגאָסן און געשמיסן האָט

Greater psych depth.

lets go of the goat

אָהן אויפֿהער -- אויף קאָפּ און פֿון די זייטן, און נאַס און קאַלט. פֿאַרלאָרן און צעטומלט איז דער נזיר אין מיטן געשטאַנען — אין מיט און אַליין אין דער פֿינסטער...

האָט זיך ווייטער דער פֿאַלאַץ מיט דער יונגער פֿרוי באַוויזן, ווייטער גערופֿן — דער נזיר איז נישט געגאַנגען, האָט שוין אויף גיך און איינס נאָכן אַנדערן זיך בייטן גענומען: — פֿאַלאַץ־ליכט און רעגן־פֿינסטערניש, רעגן־פֿינסטערניש און פֿאַלאַץ־ליכט... איין מאָל, צוויי מאָל און דריי מאָל, און — דער נזיר איז אויך דאָס מאָל בייגעשטאַנען...

און אַז דער נזיר האָט פֿון נאַכט און פֿאַרבלענדעניש די אויגן געעפֿנט, איז שוין אין דרויסן גרויסער טאָג געווען, שוין אויסער דעם וואַלד איז דער נזיר געשטאַנען, ביי זיין זייט און צוגעטוליעט איז דאָס ציגעלע געווען. פֿאַר אים איז אַ ליכטיג און גרויס פֿעלד געלעגן, און אַ ווייטער און גלייכער, אויסגעטרעטענער און פֿריהמאָרגנדיגער וועג האָט דורך דעם אין דער ווייטקייט געפֿירט...

און דאָס פֿויגעלע האָט זיך אויף אַ בוים אין עק־וואַלד באַוויזן און געשפּילט: —

„פּיט און פּיט — וואויל און וואויל, בייגעשטאַנען, און ס׳איז גוט. איצט אַרויס אויף נייעם וועג, אויף צו זוכן און אויף גליק, צו דעם הייליגן דיין ציל, צו דעם קערנדל געבענשט... פֿון היינט־פֿירן וועט דיך שוין נישט איך, גייסטו איבער אין רשות, פֿון לבנה יענעם מענש, פֿרעגסט ביי אים אין אַלע נעכט, וויזט ער דיר דעם רעכטן וועג, הער איך אויס און הער אים צו... און אַצונד — זיי געבענשט, מיט דיין ציגעלע באַשערט, דיין באַגלייטערין צו גליק״...

* * *

איז דער נזיר אין דעם פֿריהמאָרגן פֿון וואַלד אַרויסגעגאַנגען, פֿריי און פֿריה איבער דעם ווייטן, אויסגעטרעטענעם און

גלייכן וועג זיך געלאָזט און אויפֿגעלייגט און באַנייט איז ער שוין דעם אָפּענעם און ברייטן פֿעלד אַנטקעגן געגאַנגען. אַלע מאָל האָט ער זיך צום וואַלד, וואָס איז הינטן געבליבן, אויסגעדרייט, און אַלע מאָל אַלץ מער און מער אים אַ דערווייטערטן געפֿונען.

אין האַלבן טאָג, די זון אין מיטן הימל געשטאַנען, ליכטיג און ווייס איז דאָס פֿעלד געבליבן, האָט דער נזיר ווייט־ווייט אין פֿעלד עפּעס ליגן דערזעהן, גיין געלאָזט האָט זיך אַהינצו דער נזיר, — געגאַנגען און געגאַנגען און צו דער זאַך זיך דערנענטערט. און ווי ער איז אַהינצו געקומען, האָט ער אויף דער ערד דאָרט אַ מענשן דערזעהן. דאָס איז אַ גייער אין מיטן פֿעלד ביי אַ ברונים געלעגן און פֿון וועג און טאָג אָפּגערוהט. האָט זיך דער נזיר נעבן מענשן אַראָפּגעלאָזט, זיך אַנידערגעזעצט און אַ פֿרעג געטאָן: —

— פֿון וואַנען?

האָט אויף אים דער גייער רוהיג און פּאַמעלאַך אַ גייערשן קוק געטאָן און געענטפֿערט: —

— פֿון לאַנגי.

— און וואוהין?

— אויף נאָך לענגער...

— נאָך וואָס?

— נאָך דער אַלטער אבדהי

— וואָס ביי ווענען איז פֿאַרלוירן געגאַנגען?

— ביי גאָר־דער־וועלט — אַ קערנדלי.

— גייען מיר דאָך אינאיינעם?

— גיין.

— פֿאַרוואָס?

— ס׳אַ קבלהי... פֿונט באַוואוסטן אַלטן.

— אַז?

perfect metrical scheme

— אַז הייליג די וועגן, נאָר הייליגער גייערס; געבענשט איז דער גאַנג און געבענשטער דאָס גיין און גיין הייסט··· באַזונדער. (* credo)

— אָבער ציל איז דאָך איינער?

— יאָ, ציל איז דאָך איינער, נאָר גייערס פֿאַרשיידן··· און זוכט מען פֿאַרשיידן, געפֿינט מען — אין געשטאַלט און אין פֿאָרם··· און יעדער זיין שטייגער, זיין וועלט און זיין קערן···

— און דער ברונים? //

— דאָס איז דער ירושה־ברונים: פֿון דור צו דורי, פֿון גייער צו גייער, אונזער שפּיגל און אונזער ראיה··· [150]

און אויפֿגעהויבן האָט זיך ביי די ווערטער דער גייער, אויפֿגעשטעלט, צום ברונים צוגעגאַנגען, אַ ווײַלע שטיל ביי זיין ראַנד געשטאַנען, זיך איבערגעבויגן, און שטיל און פֿאַרטראַכט אין אים קוקן גענומען··· אויפֿגעהויבן האָט זיך אויך דער נזיר דעמאָלט, איז אויך צום ברונים צוגעגאַנגען און אַנטקעגן זיך געשטעלט. האָט ער די אויגן אין וואַסער אַריינגעלאָזט און רוהיג און פּאַמעלאַך אין ברונים זיך פֿאַר־קוקט··· האָבן גייער און נזיר אַ ווײַלע דאָרט אין וואַסער געקוקט און זיך איבערגעקוקט, נאָר באַלד איינס אָן אַנדערן פֿאַרגעסן, און יעדער מיט זיך און מיט אָפּשפּיגלונג פֿון זיך אין זיין וואַסער און אין זיינע געדאַנקען זיך פֿאַרגאַנגען··· שטיל זענען זיי אַזוי געשטאַנען, לאַנג, לאַנג און איינס פֿאַרן אַנדערן אומבאַמערקט. און אַז דער נזיר האָט זיך פֿון מחשבה אויפֿגעכאַפּט, האָט ער שוין דעם גייער אין וואַסער נישט געפֿונען··· און אַז ער האָט די אויגן צום פֿעלד אויפֿגעהויבן, איז שוין דער גייער ווייט־ווייט אין פֿעלד געווען און מיטן שטעקן אין האַנט און טאָרבע אויף פּלייצע אויף ווייטן און גלייכן וועג צום האָריזאָנט געשפּאַנט··· האָט אויך דער נזיר

bears out truth of individualized search

geyer disappears

דאָס ציגעלע פֿון ברונים אָפּגערופֿן, נאָך אַ מאָל אויפֿן גייער אַ קוק געטאָן און אויף צווייטער זייט אין זיין וועג און אין זיין טאָג זיך אַוועקגעלאָזט···

ווייט און אַליין איז דאָס פֿעלד אין דעם טאָג געלעגן, אַליין און נאָר מיט ציגעלע איז דער נזיר אויף דעם געגאַנגען — שטיל און פֿאַרטראַכט, פֿעלד־אויס און פֿעלד־איין, פֿון הימל צו הימל און אַזוי ביז פֿאַרנאַכט, ביז די זון האָט זיך זעצן גענומען און אין מערב פֿאַרגאַנגען.

שטיל האָט זיך שוין פֿון מזרח די נאַכט אַרויסגערוקט. טונקעלער און טונקעלער איז דאָס פֿעלד הינטער דעם נזירס פּלייצעס געוואָרן און ווי אין שווייגן און אין טרויער האָט עס אים אויף זיין וועג נאָכגעקוקט. און דער נזיר האָט זיך פֿאַרטראַכט, האָט דעם טאָג נישט געדענקט, ווי אָן נאַכטלעגער פֿאַרגעסן, נאָר אַלץ געגאַנגען, ביז די נאַכט איז צוגעפֿאַלן···

און אַז דער נזיר האָט זיך מיט אַ מאָל אויף וועג אַ שטעל געטאָן, אין פֿעלד און אין טונקעלן זיך אַרומקוקן גענומען, אָן אָרט אויף נאַכטלעגער געזוכט און נישט געפֿונען, — האָט ער זיך פּלוצים צוריק צום וועג, צום פֿאַרגאַנגענעם זיך אויסגעדרייט און דערזעהן: —

— אין עק פֿון הימל און מן הצד פֿון הימל איז אַ גרויסע פֿעלדישע און קיילעכיגע לבנה געשטאַנען, און אין לבנה — דער לבנה־מענטש···

[151] גלייך און פֿון דאָרט האָט דער לבנה־מענטש אויפֿן נזיר געקוקט, לאַנג // אים באַטראַכט פֿון ווייטן און רוהיג און מיט אויגן־רוהיגקייט אויף אים די גאַנצע צייט געוואַרט און געשוויגן··· שטיל און וואַרטנדיג איז דאָס גרויסע און ווייטע פֿעלד געלעגן, נאַכטיש האָבן הימל און ערד דאָרט געשוויגן, און אין הימל — דער מענטש און אויף דער ערד — דער נזיר

דער ירושה־ברונים ↔ דער לבנה־מענטש

[151]

זענען איינס אַנטקעגן אַנדערן געשטאַנען, זיך געוואַרט און אויסגעוואַרט...

און לבנה־מענש האָט זיך אָנגערופֿן: —

„נזיר, אין מיין רשות ביזטו געגעבן, דאַרף איך היינט דיך שוין פֿאַרזאָרגן, שטייסטו איצט און וואַרטסט... און אין נאַכט ביזטו אַ פֿרעמדער, און די נאַכט איז באַלד אַ מושל, גייט אַרויס אויף אַלע וועגן, גייט אויף ערד אַראָפּ זיך לאָזן, און אין הימל מיטן קאָפּ... דריי־זשע אויס זיך אויף צוריק־וועגס. און אין פֿעלד וועל איך דיר לייכטן, און אַ שטיבל וועל דיר וויזן און אויף נאַכטלעגער שוין היינט... און זעה: און בלייב שוין דאָרט אויף צייטן, און נישט ריר זיך אַהן מיין וויסן. דו באַזעץ זיך דאָרט מיט ציגל און דאָס ציגעלע זאָלסט היטן, ביז איך קום נישט, וועל דיך רופֿן און באַפֿוילן דיך ביינאַכטן, אין דער צייט, ווען איך באַדאַרף... און איצטער גיי״...

געפֿאָלגט און אויסגעדרייט האָט זיך צו לבנה־מענש דער נזיר, שטיל אויף פֿעלד און אויף אָוונט אַ קוק געטאָן און אין ווייטן און באַלויכטן אויף נאַכט זיך געלאָזט...

פֿולער און העכער האָט זיך די לבנה אַהינטער דעם נזיר אויפֿן הימל אַרויפֿגערוקט, שיינענדיגער און לויכטנדיגער, אַלץ מער און גרעסער אין דער נאַכט אויפֿגעגאַנגען, ווייכער און ליכטיגער איר וועג אַרויפֿגעשוואומען און געגאָלדן און גרינג איר שיין אויף פֿעלד און אויף וועג אין פֿעלד צו זייען גענומען..

נישט אומגעקוקט און נישט אויסגעדרייט האָט זיך דעם גאַנצן אָוונט דער נזיר, די גאַנצע צייט נאָר לבנה און לבנה־מענש הינטער די פּלייצעס געפֿילט. געוואַכט און באַלויכטן פֿון זיי, איז ער זיך אַזוי געגאַנגען און געגאַנגען, ביז ער האָט שפּעט אין דער נאַכט אין פֿעלד אויף אַ חורבה זיך

1st & most difficult trial - do nothing

[152]

אָנגעשלאָגן... אומגעקערט אויף אַ ווײַלע נאָר האָט זיך דאַן דער נזיר צו לבנה־מענש, מיט דאַנק און מיט שטילן דאַנק פֿאַר זיך און ציגעלע אויף אים אַ קוק געטאָן און באַלד זיך ווייטער צו דער חורבה אויסגעקערעוועט, אַ טיר געפֿונען און אַריינגעגאַנגען...

* * *

האָט זיך דער נזיר אין דער חורבה באַזעצט. מיט ישוב און פּאַמעלאַך זי באַקוקן און אַרומקוקן גענומען, אַלץ, וואָס נויטיג פֿאַר זיך און פֿאַר ציגעלע, אויף לאַנג און אויף צייטן סאָרגרייט, פּאַמעלאַך, פּאַמעלאַך צו אָרט און אַרום דעם אָרט זיך צוגעוואוינט, און אַזוי פֿון טאָג אויף טאָג אַלץ מער און מער אין דער חורבה אַ תּושב געוואָרן. רוהיג און געזיכערט האָט דער נזיר אויף הבטחה פֿון לבנה־מענש געוואַרט און דערווייל, אַלע פֿאַרנאַכטן און פֿריהמאָרגנס, אין לאַנגע און אין שטילע תּפֿלות אויף די קני אין פֿעלד און אין חורבה געשטאַנען, און געבעטן און געבעטן, אָפּגעבעטן, פֿלעגט ער זיך אין די פֿריהמאָרגנס מיטן ציגעלע לאָזן, אַמאָל נאָהענט, אַמאָל ווייט פֿון זיין חורבה זיך אָפּשיידן, אומגיין, גראָזן און קערנדלאַך זוכן, און אַמאָל אויף אַ טאָג, אַמאָל אויף מער, שפּייז און עסן צונויפקלייבן און אַהיים ברענגען.

און געהיט האָט דער נזיר דאָס ציגעלע, דאָס קיינמאָל פֿון אויג נישט אָפּגעלאָזט, קיינמאָל ווייט פֿון זיך אַליין נישט געלאָזט, נאָר כּסדר מיט דעם, אין אַלע גנייג און אין אַלע צייטן.

פֿאַרנאַכט. שטיל פֿלעגט זיך די זון אין פֿעלד זעצן, לייד־יג און ווייט זענען ערד און הימל פֿאַרנאַכט געלעגן. אויף דער חורבה־שוועל פֿלעגט דער נזיר דעמאָלט זיצן, שטיל און לאַנג אויפֿן זון־פֿאַרגיין קוקן, קוקן און זיך פֿאַרטראַכטן און מיט אַמאָל זיך אָן ציגעלע אַ כאַפּ טאָן... דערשראָקן פֿלעגט ער

fulfills Man-in-the-Moon's directives

דאָס אַרום זיך מיט די אויגן אַ זוך טאָן, באַלד ביי זיין זייט דאָס ליגן געטראָפן, פלעגט ער דאָס אַ גלעט טאָן, שטיל און לאַנג און צופרידן אין דעם ציגעלעס אויגן אַריינקוקן, קוקן און לסוף צו דעם זיך איינבויגן און דעם אַריינזאָגן: ציגעלע, ציגעלע··· און וואָס וועט זיין, אַז מירן קערנדל געפינען?···
כשר און באַגלויבט פלעגט דאָס ציגעלע אים אין זיינע אויגן צוריקקוקן, און ערליך און נישט־איבערגענומען די אויגן נישט אַראָפּגעלאָזט···

און די זון פלעגט פאַרגיין. שטיל איז דאָס פעלד און אַרום פעלד געוואָרן, און דער נזיר פלעגט זיך פון דער שוועל אויפהויבן. פריהער דאָס ציגעלע אַריינלאָזן, דערנאָך אַליין איבער דער שוועל איבערטרעטן, די טיר פאַרמאַכן און אויף נאַכט און אויף נאַכטלעגער אין דער חורבה דאָרט זיך גרייטן נעמען.

פלעגט זיך אַמאָל מאַכן: ביינאַכט··· אין חורבה איז שטיל און פינסטערליך··· דער נזיר שלאָפט, און ס'חלומט זיך אים:
— ישוב··· און צווישן ישוב··· טירן, שטאַלן עפענען זיך··· דאָס פיך ווערט אויף טאָג און אויף פאַשע אַרויסגעלאָזט··· און די פערד שוין הירזשען, קי און אָקסן רעווען, שעפעלאַך און ציגעלאַך מעקען··· און דער פאַסטוך איז שוין אויפן דאָרף··· און אָט עפענען זיך די טויערן אויף און — ער דערהערט, מען קלאַפּט···

— ווער איז?

— דער פאַסטוך.

— וואָס דאַרפסטו? //

— דיין ציגעלע אין טשערעדע.

— באַלד···

הויבט זיך דער נזיר מיט שלאָף און מיט חלום דאַן פון געלעגער אויף, גייט בלינד און פאַרשלאָפן צו דער טיר צו,

עפנט און דערזעהט: אַי, ניין··· ס'איז אַ חלום געווען··· אין דרויסן איז נאָך נאַכט··· גייט דאַן דער נזיר צוריק אין שטוב אַריין, לייגט זיך שוין נעבן ציגעלע אַוועק, שלאָפט שוין נישט, ליגט נעבן דעם, רעדט מיט דעם און רעדט צו דעם ביזן גרויסן טאָג אַריין···

* * *

און געווען איז עס זומער, ווען דער נזיר איז אין יענעם פעלד און אין יענער חורבה אָנגעקומען. און אָט — פאַמעלאַך און נישט באַמערקט — האָט זיך דער זומער אַרויסרוקן גענומען. שוין אַ פאַרשפעטיגטע און פאַרשלאָפענע, האָט די זון אין די פריהמאָרגנס אויפשטיין אָנגעהויבן. אַ פריהע און נישט אויסגעשטאַנענע אין די בין־השמשותן געזעצט זיך, און דער האַרבסט האָט זיך אונטערגערוקט, אַלע מאָל נעהענטער און נעהענטער אונטערגעקומען···

פלעגט דער נזיר יענע שטילע האַרבסטיגע און לבנה־אָוונטן אין פעלד איבערשטיין, שעהן און לאַנגע שעהן, גאַנצע נעכט און ביינאַכטן אויף לבנה־מענשן קוקן, קוקן און פאָרשן: — אפשר איז שוין די צייט געקומען··· און אפשר דאַרף ער זיך שוין איצט אין האַרבסט און אין וועג זיך לאָזן, — פלעגט אויף אים דער לבנה־מענש לאַנג, גלייך און גלייכגילטיג צוריקקוקן, שווייגן, קיין וואָרט נישט זאָגן און נישט יאָ און נישט ניין···

האָט פאַרשטאַנען דער נזיר, אַז די צייט איז נאָך נישט געקומען, האָט ער זיך און זיין חורבה צו האַרבסט צוגעגרייט; צוגעגרייט און אויף רעגן־טעג און אויף רעגן־נעכט זיך פאַרשלאָסן און פאַרמאַכט, אַריינגעגאַנגען און אַזוי מיט ציגעלע דאָרט זיצן געבליבן.

חורבה

readys himself for autumn

און אין פֿעלד און אין דרויסן האָט רעגענען גענומען, אומעטיג און קאַלט, פּאַמעלאַך און מיט צייט און אויף לאַנג און אויף גיין זיך פֿאַרנומען. זענען זיך אַזוי די טעג געגאַנגען: רעגן — היינט, רעגן — מאָרגן און כּסדר אָהן אויפֿהער, בייטאָג און ביינאַכט הימל און כמאַרע, כמאַרע און פֿעלדער.

און נעכט זענען אָנגעקומען, ווען דער נזיר פֿלעגט בײַ דעם פֿייערל, וואָס אין אויוועלע, זיצן, עפּעס קוקן און טראַכטן, צופֿוסנס ביי אים איז דאָס ציגעלע געלעגן, און דער נזיר פֿלעגט עס די גאַנצע צייט אין איין גלעטן האַלטן... //שטיל און פֿאַרטראַכט און פֿאַר זיך אַליין נישט באַמערקט — איבער קעפּעלע, איבער רוקנדל, אַרויף און אַראָפּ, אַרויף און אַראָפּ, פּאַמעלאַך און פּאַמעלאַך און מיט האַנט איבער הערעלאַך פֿירן...

איז דער האַרבסט זיך אַזוי געגאַנגען — אַ טאָג און אַ טאָג, אַ וואָך און אַ וואָך, אַ חודש און מער... און איינמאָל... ווי דער נזיר איז זיך אַזוי אויף דער נאַכט בײַם פֿייערל פֿאַרטראַכט געזעסן, האָט מיט אַמאָל און פּלוצים אַ ווינט מיט אַ גאָס־רעגן אין טיר אַ קלאַפּ געטאָן, אַ קלאַפּ און אַ ריס:

— נזיר, וואָס זיצטו?

האָט זיך דער נזיר דערשראָקן, פֿון אָרט אַ הויב געטאָן, אויפֿגעכאַפּט און פֿאַרוואונדערט צום דרויסן און צום פֿעלד זיך אײַנגעהערט. געשטאַנען און געשטאַנען... דערנאָך, אַז קיינער האָט די טיר נישט געעפֿנט, האָט ער זיך ווײַטער צום פֿייערל אַראָפּגעלאָזט, זיך אַנידערגעזעצט און ווייטער אין זיינע שטילע און אָונטיגע מחשבות זיך אַרײַנגעלאָזט. נאָך אַ מאָל אַ ווינט און אַ קלאַפּ:

— נזיר, וואָס זיצטו?

און דער נזיר האָט זיך שוין האַסטיגער אַ הויב געטאָן און שוין דערשראָקענער ווי פֿריהער די אויגן אויף דער טיר אָנגעשטעלט. צום דריטן מאָל... און שטיל האָט זיך דאַן

די טיר געעפֿנט, און אויף דער שוועל האָט זיך אַ וואַנדערער באַוויזן. נאַס און אויסגעווייקט, נאַכטיש און אײַנגעהילט איז דער וואַנדערער אַ ווײַלע שטיל אַזוי בײַ דער שוועל געשטאַנען, געשוויגן, זיך אַרומגעקוקט און פֿון אָרט זיך נישט גערירט... אַ פּאָר מינוט, און דער וואַנדערער איז אין שטוב אַרײַנגעגאַנגען און צו אַ ווינקל צוגעגאַנגען, פֿריהער דעם זאַק פֿון די פּלייצעס אַראָפּגעלאָזט, דעם שטעקן אין אַ ווינקל געשטעלט, דעם גאַרטל צעבונדן, דאָס אויבערשטע אויסגעטאָן, און אַליין, נישט פֿרעגנדיג און ווי בײַ זיך אין רשות, זיך אַן אָרט אויף נאַכטלעגער געמאַכט...

געשטאַנען איז די גאַנצע צייט דער נזיר, אויף וואַנדערער געקוקט, און אויף זיין וואָרט געוואַרט. צוגעגרייט האָט דערווייל אַלץ צום נאַכטלעגער דער וואַנדערער און צום נזיר אַ זאָג געטאָן:

— נזיר, שלאָפֿן...

— ווער ביזטו?

— דער געשיקטער.

— און וואוהין אין אַזאַ צייט?

— אין שליחות.

— פֿון וועמען?

— פֿון אל — דעם מבשר.

— און וואָס וועסטו זאָגן?

אויסגעדרייט האָט זיך אויף די ווערטער דער וואַנדערער, גאָרנישט נישט געזאָגט, אויף געלעגער זיך אַראָפּגעלאָזט, זיך געמאָסטעט דאָרט, זיך איינגעדעקט און אַנטשלאָפֿן געוואָרן. לאַנג און פֿאַרטראַכט איז דער נזיר פֿאַר דעם וואַנדערערס געלעגער געשטאַנען, פֿרעמד און פֿון ווייטן זיין ליגן און קערפּער באַטראַכט, און לסוף אָפּגעגאַנגען און זיך אויך אַנידערגעלייגט.

[155]

חלומות אויף חלומות, געדרייט און געפּלאָנטערט האָט זיך עפּעס דעם נזיר אין שלאָף דעמאָלט: — פעלד און קערנדל און שנייען אויף פעלדער... און שניי איז געבעט דאָרט, און קערנדל ליגט זיך... און קאַלט איז עפּעס דעם נזיר אין שלאָף געוואָרן, געניאָרעט און געדרייט זיך האָט ער זיך די נאַכט די גאַנצע, און צו מאָרגנס, ווען דער נזיר האָט די אויגן צום טאָג אין דער חורבה אַריין געעפנט און זיך אַרומגעקוקט, איז שוין פון געלעגער און פון וואַנדערער קיין סימן נישט געווען... אַ קעלט און אַ ווינטערדיגע פריהמאָרגן־פוסטקייט האָט דער נזיר דערפילט. ליכטיגער ווי געוואוינליך איז דעמאָלט די חורבה געווען. און גראָה און אָנגעטאָן האָט דאָס פענסטער אַריינגעקוקט — דאָס האָט איבער נאַכט אויף וועלט און אויף ווינטער דער ערשטער שניי אויסגעשאָטן...

Winter same word as is beg.

און דער ווינטער איז געקומען און דער ווינטער האָט זיך אַנידערגעלייגט.

שניי אויף שניי און ווייס־פעלד אויף ווייס־פעלד... און אונטער הימל האָבן זיך זאַווערוכעס געטראָגן, פעלד און ווייט־פעלד מיט ווינטן פאַרנומען, האָבן געדרייט און עפּעס צו טאָן געהאַט, גאַנצע טעג — פריהמאָרגנס און פאַרנאַכטן — אונטער האָריזאָנטן געאַרבעט, געקערט און צוריק געקערט, געשאַרט און נאָך אַמאָל, און אַזוי אַלץ מער און מער אַלץ פעלדיגע און ווינטערדיגע אויפן ווינטער פאַרגרייט. און די ערד איז טרוקן געוואָרן, האַרט און קלינגענדיג, און אויף דער ערד האָט זיך אַ ווייכער און יונגער שניי געלייגט, און אויף ווייט און אויף לאַנג, אויף מיילן און חדשים זיך אויף ווינטער אויסגעבעט... איינע אַליין איז דעם נזירס חורבה אין מיטן פעלד געשטאַנען, פאַרדעקט און פאַרשאָטן, באַשנייט און פאַרלאָזן און קוים־קוים פון דער ערד זיך אַרויסגעזעהן,

[156]

איז דער נזיר זיך מיט ציגעלע גאַנצע טעג אין חורבה געזעסן, שטיל און ווינטערדיג די אָוונטן ביי אויוועלע איבערגעזעסן, זעלטן־זעלטן ווען צווישן זיך גערעדט, זעלטן ווען זיך איבערגעקוקט און נאָך זעלטענער ווען פון חורבה אַרויסגעגאַנגען. ווינטן און זאַווערוכעס האָבן זיך איבער די פעלדער געטראָגן, פרעסט און קעלטן האָבן אונטער הימל געהערשט, און נזיר איז זיך שטיל און שעהן לאַנג ביים פאַרבלאָזענעם חורבה־פענסטערל געשטאַנען, געקוקט און אַרויסגעקוקט, געהערט און זיך איינגעהערט — און דאָס פעלד איז פאַרבלאָזן, דער ווינטער פאַרשאָטן, קיין גלאָק פון קיין שליטן, קיין גייער און קיין דורכגייער און קיין פּיס פון קיין מענשן...

Waiting as act of self purification

און איינמאָל... געווען איז דאַן אַ פראָסטיגע און לבנהדיגע ווינטער־נאַכט, איז זיך דער נזיר נאָך לאַנגן אין שטוב זיצן פאַר זיין טיר אַרויסגעגאַנגען, קיין טריט נישט געמאַכט און באַלד פאַרוואונדערט שטיין געבליבן... ווי געוואָרט און אָנגעגרייט איז פונקט אַנטקעגן דער טיר זיינער הויך אין הימל אַ פולע און ליכטיגע די לבנה געשטאַנען, און אין לבנה — דער לבנה־מענש האָט אויף דעם נזיר דער מענש אַ קוק געטאָן און באַלד געזאָגט:

— נזיר, אין דער צייט, אויף דעם אָרט — מאָרגן...

שטיל און לאַנג איז דער נזיר דאַן אַנטקעגן לבנה־מענש געשטאַנען, גאָרנישט געפרעגט, גאָרנישט ניט איבערגעפרעגט און לסוף, אָהן־שום און מער נישט געוואָר־ווערנדיג, זיך אויסגעדרייט און צוריק אין חורבה אַריינגעגאַנגען.

אין די נאַכט דאַן אַוועקגעגאַנגען, דער טאָג נאָך איר, און אויף מאָרגן, אַז דער נזיר איז צו דער באַשטימטער צייט אַרויסגעגאַנגען, אויף זיין אָרט זיך געשטעלט און צו לבנה־מענש זיך מיט אויגן געקערעוועט, האָט אים דער מענש אַזוי געזאָגט:

156

— „נזיר, נישט ווייט אין פֿעלד, אין אַ הייל אין פֿעלד, וווינט אַ מכשפֿה··· ביי מכשפֿה דאָרט, אין הייל ביי איר — איז דאָ אַ דינער; דער דינער איר — די האַנט ביי איר, די רעכטע האַנט אין אַלע ציַיטן··· און מאָרגן דאָרט, דער דינער ווערט פֿון שדים ער געפֿאַנגען, ער בעט זיך אויס, ער קויפֿט זיך אויס, ער שיקט זיי מכשפֿה··· און בייז איז זי און קלוג איז זי: און מכשפֿה וועט זיי דינען··· זי לייזט דעם דינער ליבן אויס, פֿון שדים מיט אַ מעשה, וואָס סוף פֿון איר, זיך ווייזט אַרויס געשעהט אויף אָרט, אויף זעלבן אָרט, וואו שדים זיצן··· ווען שדים ווייסן!·· און, נזיר, הער: וואו שטרוי עס ליגט, אין פֿעלד אויף שניי, אַ רעדל שטרוי, און ליכטל ברענט, און ליכטל אין דער מיטן, אָט דאָרטן זוך, אָט דאָרט געפֿינסט דאָס צייטן־לאַנג געזוכטע··· און נאָכעט הער: זיך גרייט אין וועג און זיי געבענשט, און זיי געזעגנט, און מאָרגן איז דער צייכן דער, עס קומט צו דיר, דער דינער ווופֿט און פֿירן פֿירט די ליבע דיך — דיין ציגעלע באַשערטס“···

אויסגעהערט האָט דער נזיר, שטיל און צום לעצטן מאָל מיט די אויגן מיט לבנה־מענש זיך געזעגנט, נאָך אַמאָל אַ קוק געטאָן, עטליכע טריט אַזוי מיט פּלייצע צוריק געגאַנגען, זיך אויסגעדרייט און אין שטוב אַריינגעגאַנגען.//

און די נאַכט איז אַוועקגעגאַנגען, און אויפֿמאָרגן איז געקומען.

און ס'איז געווען, ווי נאָר דער נזיר האָט אין דעם פֿאַרנאַכט אין חורבה אַ ליכט אָנגעצונדן, אַזוי האָט ער באַלד דערזעהן, ווי דאָס ציגעלע איז עפּעס מיט אַמאָל פֿון איר ווינקל־אָרט אויפֿגעשפּרונגען; אויפֿגעשפּרונגען, אַ ווײַלע ווי פֿאַרגליווערט געשטאַנען, און באַלד אומרוהיג און אויפֿגערעגט איבער שטוב אַרומשפּאַנען גענומען — פֿון אָרט צו אָרט, פֿון איין וואַנט צו דער צווייטער אַמאָל זיך אָפּגעשטעלט, צו אַ וואַנט צו, צו דער טיר זיך אָנגעשפּאַרט, מיט קערפּערל געריבן, און באַלד

back to beginning

goat extremely agitated

[157]

זיך אָפּגעריסן און ווייטער שפּאַנען גענומען, גייענדיג, איז דאָס אַלע ווײַלע אין מיטן צום נזיר צוגעגאַנגען, אים אין פּנים און זיך אַנטקעגן געשטעלט, שטום געמאָנט, עפּעס געוואָרט פֿון אים, און — זיך נישט דערוואַרט, האָט זיך דאָס אומגעדולדיג, נישט באַפֿרידיגט און אומרוהיג ווייטער איבער שטוב זיך געלאָזט. איין מאָל און צוויי מאָל — און אַלע מאָל אַלץ מער און מער, שטומער, רחמנותדיגער, נישט־פֿאַרשטאַנענער און קיין אָרט זיך נישט געפֿונען.

נאָכגעקוקט האָט דעם דער נזיר די צייט די גאַנצע — פֿון אָרט צו אָרט, איבער שטוב און אין אַלע ווינקלען מיט די אויגן דאָס באַלייט, נאָכגעקוקט, זיך געחידושט און זיין שטענדיג־שטיל און אָרעם ציגעלע היינט נישט דערקענט און נישט פֿאַרשטאַנען:

— ציגעלע, ציגעלע, וואָס איז מיט דיר, ציגעלע?···

און דאָס ציגעלע האָט נישט גערוהט, ווייטער און ווייטער, אַ שעה און אַ שעה··· גראָה און אָנגעכמורעט האָבן זיך די וויעס ביי דעם, פֿאַרלוירן און אומבאַהאָלפֿן האָט זיך דאָס איבער שטוב געטראָגן, פֿון ערד און דיל, פֿון סטעליע און ווינקלען געמאָנט, מיט אויגן געפֿאָרשט, מיט די נאָזלעכער געשמעקט. און לסוף — אָפּגעשוואַכט און נישט־פֿאַרשטאַנען — איז דאָס צו דער טיר צוגעגאַנגען, האַרט און שווייגנדיג מיט קאָפּ צום דרויסן זיך געשטעלט און אַזוי שטיל און וואַרטנדיג שטיין געבליבן··· אַזוי אַ שעה, און אַזוי לאַנג און די גאַנצע צייט דעם קאָפּ גלייך אין איין מאָס געהאַלטן און אַלץ געוואַרט, זיך אַיינגעהערט.

און אָט איז האַלבע נאַכט אָנגעקומען און פּלוצים — אין טיר האָט זיך אַ קלאַפּ דערהערט··· דאָס האָט דעם נזיר דער מכשפֿהס דינער אָנגעקלאַפּט:

— נזיר, ס'איז צייט!···

[158]

האַסטיג און מיט אימפעט האָט דאָס ציגעלע אויף גיך צוריק אין דרויסן אַרויס אַ קלאַפּ געטאָן: מיר גייען!··· און באַלד צום נזיר זיך אויסגעדרייט:

— נזיר, קום···

האָט דער נזיר תּיכּף, אין דער רגע האַק און פּאַק צונויפגעזוכט, אויף זיך גענומען, דעם שטעקן אין האַנט, אויף גיך און אַיילנדיג צום לעצטן מאָל נאָך אויף חורבה אַ קוק געטאָן און באַלד די טיר געעפנט און אין דרויסן אַרויס···

און ווי זיי האָבן נאָר די טיר נאָך זיך פאַרמאַכט און אויף פעלד אַ קוק געטאָן, האָבן זיי שוין דערזעהן — ווי הויך און אונטער הימל־הויכקייט, אונטער לבנה און אונטער שיין פון איר, איז אַן אַלטע און איינגעשרומפּענע מכשפה אויף אַ שטעקן רייטנדיג געפלויגן און פון הויך אַראָפּ, פון שיין אויף פעלד, און אויף שניי און אויף ווייטן שניי, אויף ווייטן האָרי־זאָנט פאַרשוואונדן···

האָט זיך דאָס ציגעלע צום נזיר געקערט, מיט קעפּל אויף אָרט, וואו מכשפה איז פאַרשוואונדן, אָנגעוויזן, און ביידע האָבן זיך פריילין, געהויבן און געהאָלפן שוין אין וועג געלאָזט···

און דאָס ציגעלע איז פאַר פריהער געלאָפן, אַלע ווײַלע מיט קעפּל און פיסלאַך אין שניי געגראָבן, אומגעדולדיג אים פאָרויס געוואַרט, זיך אויסגעגלייכט און ווייטער געלאָפן — פאַר פריהער און פאָרויס, געאַיילט און גערופן, גערופן און געאַיילט, אַ שעה און צוויי און דריי געגאַנגען און געגאַנגען, און פלוצים···

* * *

···און די מכשפה האָט פון לאַנגן דערציילן אין מיטן דאָ די מעשה איבערגעריסן; אַנטשוויגן געוואָרן און שטיל און עפּעס ווייט און לאַנג אויפן האָריזאָנט זיך פאַרקוקט··· דער־

[158]

פילט האָבן דאָס די שדים, דערשראָקן, נישט באַגלויבט זיך ערומקוקן גענומען און אומרוהיג, געאַיילט אַ שלעכטן סוף פילנדיג, האָבן די מכשפה וועקן גענומען:

— נו, נו? און ד'ער סוף, מכשפה?··

— אָט באַלד, אָט באַלד··· און די מכשפה האָט נאָך שטילער און נאָך ווייטער אין האָריזאָנט זיך איינגעקוקט, און פלוצים···

און די מכשפה האָט מיט אַמאָל זיך אַ ריס געטאָן, זיך אַ הויב געטאָן און ווי נישט מיט איר קול, מיט קערפּער און מיט אימפעט אַ געשריי געטאָן:

— חברה! איר זיצט דערויף! — און נאָך העכער:

— שדים! דער נזיר גייט!!

אַ ריס—און אויפגעהויבן האָבן זיך אין שרעק און אין בהלה די שדים יענע, יעדערער פאַר זיך, גיך און נישט אומגעקוקט זיך אין אַ באַזונדער זייט אין פעלד אַוועק··· די מכשפה אליין האָט זיך באַלד אויפן בעזים געזעצט און צוריק אין לבנה און אין שיין פון לבנה זיך אויפגעהויבן, און דאָס שטרוי אין רעדל און דאָס ליכטל אין רעדל איז אַליין אויפן פעלד געבליבן···

און דער נזיר איז צום קערנדל געקומען,